

Johannes 8: 1-11

Ochtenddienst, 3 oktober 2021, PG Heusden

Gemeente van Christus,

Een typisch protestants grapje: Een jongen moet naar de kerk, slaapt door de preek heen, en dan wordt hem thuis door zijn vader gevraagd: 'Waar ging de preek over?' 'Over de zonde.' 'En wat zei de dominee ervan?' 'Hij was ertegen.'

Die vader had hier nog een vraag aan kunnen vastplakken. *En de zondaar, was de dominee daar ook tegen?* Maar met zo'n vraag is de grap geen grap meer natuurlijk. Dan wordt het een geloofsgesprek. En daar had die jonge grappenmaker natuurlijk geen zin in.

Jezus is in de tempel van Jeruzalem – het hart van Israël, sommigen noemen die tempel van Jeruzalem zelfs *de navel van de wereld*. *Daar ging hij zitten en gaf hij onderricht.*

Joh. 8, 3-6: *Toen brachten de schriftgeleerden en farizeeën een vrouw bij hem die op overspel betrapt was. Ze zetten haar in het midden en zeiden tegen Jezus: Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt toen ze overspel pleegde. Mozes draagt ons in zijn wet op om zulke vrouwen te stenigen* (vglk. Leviticus 20:10 en Deuteronomium 22:22). *Wat vindt u daarvan? (...)*

Het lijkt wel alsof het evangelie ons vanmorgen meeneemt naar Kaboel, waar de Taliban de macht hebben overgenomen, met hun strenge, meedogenloze interpretatie van hun geloof.

En die naamloze vrouw doet ons denken aan de vrouwen in Kaboel, en op zoveel andere plaatsen, die met zogenaamd heilige wetten klein worden gehouden, en vernederd. De farizeeën en schriftgeleerden behandelen haar amper als een mens. Ze praten niet met haar maar over haar. Ze gebruiken haar als middel om Jezus in de val te lokken. Dat is erg – geen mens verdient het gebruikt te worden als een middel voor wat dan ook.

Mozes draagt ons in zijn wet op om zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt u daarvan? Een klassieke strikvraag. Wat Jezus hier ook op zal zeggen, hij zal altijd mensen tegen zich in het harnas jagen:

1. Als hij zegt: nee, *niet stenigen*, zal hij de joden tegen de haren instrijken, want dan is hij niet wetsgetrouw.
2. Als Jezus zegt: *wel stenigen*, zal hij de Romeinse bezetter tegen zich in het harnas jagen, want joden mochten buiten de Romeinse autoriteit om geen doodsvonnissen uitspreken of uitvoeren. (Het doodvonnis van Jezus liep daarom via Pilatus, de Romeinse stadhouder!)

3. En ook de scharen die hem volgen zullen verontwaardigd zijn als Jezus zal zeggen: Stenig haar maar. Want de scharen werden juist zo geraakt door zijn boodschap van genade en barmhartigheid.

En dat alles gaat dus over het hoofd van die arme vrouw heen. Wat is haar verhaal? Misschien is ze wel tegen haar wil misbruikt. Waar is trouwens de man, met wie ze overspel heeft gepleegd? Het is op zijn minst opmerkelijk dat de man helemaal buiten schot blijft.

Overigens doen we die vrouw ook egen recht wanneer we haar alleen maar als een zielig slachtoffer zien. *Ga maar naar huis en zondig vanaf nu niet meer*, zal Jezus straks tegen haar zeggen. Dat zou hij niet zeggen als er helemaal niet op haar was aan te merken. Maar Jezus is de enige die haar aanspreekt en serieus neemt, met haar goede en minder goede kanten.

Bijbels of theologisch doen we die overspelige vrouw nog het meeste recht, wanneer we haar zien als een vertegenwoordigster van het volk Israël. Op tal van plaatsen in het OT heen wordt de verhouding tussen God en zijn volk vergeleken met een huwelijksverbond. Dat is het grote het thema van de profeet Hosea. 'Ik, zo spreekt de Heer, ik neem u als mijn bruid, voor altijd in overbrekelijke trouw (Hosea 2: 21-22). En vervolgens toont vrouwe Israël zich in Hosea een onbetrouwbare en overspelige echtgenote. Want Israël loopt voortdurend achter andere goden aan. *Zoals een vrouw ontrouw is voor een minnaar, zo ben jij, Israël, Mij ontrouw geworden...* verzucht God in Jeremia 3:20.

De ontrouw van vrouwe Israël begon al in de woestijn, met het dansen rond het gouden kalf, terwijl Mozes op hetzelfde moment op de Sinai de Stenen Tafelen ontving waarop God met zijn eigen vingers de Tien Woorden heeft geschreven. Het maken en aanbidden van een gouden kalf is nog tot daaraantoe, dat is *mainstream* afgoderij. Maar dat gretige dansen maakt het tot overspel!

En dan gebeurt het, dat Mozes niet één maar twee stenen naar dat gouden kalf zal gooien, in de vorm de stenen tafelen.

Was Mozes dan zonder zonde, dat hij de eerste en de tweede steen mocht gooien? Dat is natuurlijk maar de vraag. Mozes was ook maar een mens... Na die woede-uitbarsting van Mozes draait God als het ware de film terug. God geeft Mozes een nieuwe set Stenen Tafelen. Daarbij roept God zelf, zoals we vanmorgen hebben gehoord: *De Heer, de Heer, een God die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig, die duizenden zijn liefde bewijst, die schuld, misdaad en zonde vergeeft, maar die niet alles ongestraft laat en voor de schuld van de ouders de kinderen en kleinkinderen laat boeten. (Exodus 34: 6).*

In de Bijbels geschriften staat een overspelige vrouw dus vrijwel altijd voor het overspelige Israël. Die schriftgeleerden en farizeeën hebben *als geestelijke leiders van Israël* dus niet eens in de gaten dat ze in die overspelige vrouw hun eigen overspeligheid te kijk zetten! Met het veroordelen en vernederen van die vrouw vernederen ze vooral zichzelf. Zoals ook wij in onze woede en verontwaardiging vaak ook onszelf te kijken zetten.

Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt toen ze overspel pleegde. Mozes draagt ons in zijn wet op om zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt u daarvan? En dan staat er: *Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger op de grond... tot tweemaal toe...*

In de loop van de tijd hebben talloze nieuwe schriftgeleerden over de schouders van Jezus proberen te kijken, om te lezen wat hij op de grond schreef met zijn vinger...

- Een monnik die eeuwen later het evangelie overschreef, voegde er een zinnetje aan toe: *... en Jezus schreef met zijn vinger op de grond de zonden van ieder van hen.* Mooi gevonden!

- Misschien schreef Jezus een paar van die woorden uit Exodus 34 op de grond: *Ik ben de Heer, die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig...*

- Wat ook goed zou kunnen is dat Jezus uit zijn hoofd Jeremia 17: 13B overschreef op de grond: *... wie van de Heer weggaan, zullen in het stof worden geschreven, want zij hebben de Heer, de bron van levend water, verlaten.* Daarvoor moest Jezus wel bijbelvast zijn – maar als iemand dat was, dan Jezus.

Wat Jezus in Johannes 8 op de grond schreef... zal altijd wel een geheim blijven. Maar we weten wel wat Jezus hardop gezegd heeft: *Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen.* Die zin sprak hij luid en duidelijk uit. En die ene zin miste zijn uitwerking niet. Want: *Toen ze dat hoorden gingen ze weg, een voor een, de oudsten het eerst, en ze lieten Jezus alleen met de vrouw die in het midden stond.*

De oudsten gaan het eerst... want de wijsheid komt met de jaren. En wie een beetje wijs is, weet dat geen mens zonder zonde is.

Een voor een maken de schriftgeleerden en de farizeeën zich uit de voeten. Ze schrijven niet in het zand, ze bijten erin. Tot Jezus alleen achterblijft met de vrouw.

‘Waar zijn ze? Heeft niemand u veroordeeld?’ vraagt Jezus.

(Eindelijk gaat iemand met haar in gesprek!)

'Niemand, heer,' antwoordt ze.

'Ik veroordeel je ook niet, zei Jezus. Ga naar huis, en zondig vanaf nu niet meer.

(Laten we hopen dat die vrouw nog steeds een huis heeft.)

De dominee uit de anekdote was tegen de zonde.

Dat was Jezus ook. Dat is Jezus ook.

Jezus veroordeelt de zonde, maar niet de zondares.

Jezus is niet onverschillig. Er is goed en kwaad. Het maakt uit wat wij doen, waarvoor wij kiezen, of waartegen. Jezus is tegen de zonde. Maar zondaren krijgen van hem een tweede kans. En vaak ook nog een derde en een vierde... tot aan zeventig maal zeven maal toe..

Laten we dat niet vergeten, als we komende week weer eens te maken krijgen met van die vervelende, lastige, moeilijke medemensen die ons pad kruisen, of inde media tegenkomen.

Laten we dat niet vergeten, wanneer we de komende week eens in de spiegel kijken.

Amen.